

Saturs

Par autoriem	9
Priekšvārds	12
Izmantotie saīsinājumi.....	13

VISPĀRĪGĀ DAĻA

I nodaļa	Vispārīgie noteikumi	15
1.pants.	Kriminālbildības pamats	15
2.pants.	Krimināllikuma spēks Latvijas teritorijā.....	22
3.pants.	Krimināllikuma spēks uz gaisakuģiem, jūras un upju kuģiem ārpus Latvijas teritorijas.....	28
4.pants.	Krimināllikuma spēks ārpus Latvijas teritorijas.....	28
5.pants.	Krimināllikuma spēks laikā	31
II nodaļa	Noziedzīgs nodarījums.....	39
6.pants.	Noziedzīga nodarījuma jēdziens	39
7.pants.	Noziedzīgu nodarījumu klasifikācija	52
8.pants.	Vainas formas.....	56
9.pants.	Noziedzīga nodarījuma izdarīšana ar nodomu (tīši).....	62
10.pants.	Noziedzīga nodarījuma izdarīšana aiz neuzmanības.....	74
11.pants.	Vecums, ar kuru iestājas kriminālbildība	79
12.pants.	Fiziskās personas atbildība juridiskās personas lietā	82
13.pants.	Nepieskaitāmība.....	84
14.pants.	Ierobežota pieskaitāmība.....	85
15.pants.	Pabeigts un nepabeigts noziedzīgs nodarījums	86
16.pants.	Labprātīga atteikšanās.....	93
17.pants.	Noziedzīga nodarījuma izdarītājs.....	95
18.pants.	Vairāku personu piedalīšanās noziedzīgā nodarījumā.....	98
19.pants.	Dalība.....	99
20.pants.	Līdzdalība	105
21.pants.	Organizēta grupa.....	111
22.pants.	Iepriekš neapsolīta slēpšana un neziņošana	113
23.pants.	Atsevišķs (vienots) noziedzīgs nodarījums	115
24.pants.	Noziedzīgu nodarījumu daudzējādība.....	122
25.pants.	Noziedzīgu nodarījumu atkārtotība (<i>izslēgts</i>)	124
26.pants.	Noziedzīgu nodarījumu kopība	124
27.pants.	Noziedzīgu nodarījumu recidīvs	137

III nodaļa	Apstākļi, kas izslēdz kriminālatbildību	139
28.pants.	Kriminālatbildību izslēdzošo apstākļu veidi	139
29.pants.	Nepieciešamā aizstāvēšanās	141
30.pants.	Šķietamā aizstāvēšanās	149
31.pants.	Aizturēšana, radot personai kaitējumu	151
32.pants.	Galējā nepieciešamība	156
33.pants.	Attaisnojams profesionālais risks	159
34.pants.	Noziedzīgas pavēles un noziedzīga rīkojuma izpildīšana	162
IV nodaļa	Sods	165
35.pants.	Sods un tā mērķis	165
36.pants.	Sodu veidi	169
[36.pants.	<i>Sodu veidi</i>]	169
37.pants.	Nāves sods (<i>izslēgts</i>)	171
38.pants.	Brīvības atņemšana	171
[38. ¹ pants.	<i>Probācijas uzraudzība</i>]	174
39.pants.	Arests (<i>izslēgts</i>)	177
40.pants.	Piespiedu darbs	177
[40.pants.	<i>Sabiedriskais darbs</i>]	178
41.pants.	Naudas sods	182
42.pants.	Mantas konfiskācija	187
43.pants.	Izraidīšana no Latvijas Republikas	190
44.pants.	Tiesību ierobežošana	192
44. ¹ pants.	Aizliegums kandidēt Saeimas, Eiropas Parlamenta, republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanās (<i>izslēgts</i>)	195
45.pants.	Policijas kontrole (<i>izslēgts</i>)	195
45. ¹ pants.	Probācijas uzraudzība	195
V nodaļa	Soda noteikšana	200
46.pants.	Soda noteikšanas vispārīgie principi	200
47.pants.	Atbildību mīkstinošie apstākļi	206
48.pants.	Atbildību pastiprinošie apstākļi	211
49.pants.	Vieglāka soda noteikšana nekā likumā paredzētais sods	222
49. ¹ pants.	Soda noteikšana, ja nav ievērotas tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā	225
50.pants.	Soda noteikšana par vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem	227
51.pants.	Soda noteikšana pēc vairākiem spriedumiem	233

52.pants.	Sodu saskaitīšanas un aizstāšanas noteikumi	235
[52.pants.	<i>Sodu saskaitīšanas un aizstāšanas noteikumi</i>]	236
53.pants.	Soda noteikšana par sagatavošanos noziegumam un par nozieguma mēģinājumu	239
54.pants.	Soda noteikšana par noziedzīgu nodarījumu, kas izdarīts līdzdalībā	240
55.pants.	Nosacīta notiesāšana	240
VI nodaļa	Atbrīvošana no kriminālatbildības un soda	249
56.pants.	Kriminālatbildības noilgums	249
57.pants.	Noilguma neiestāšanās	252
58.pants.	Atbrīvošana no kriminālatbildības	253
58. ¹ pants.	Nosacīta atbrīvošana no kriminālatbildības	258
59.pants.	Atbrīvošana no soda vai soda izciešanas	261
60.pants.	Soda samazināšana izņēmuma gadījumos	263
61.pants.	Nosacīta pirmstermiņa atbrīvošana no soda	264
61. ¹ pants.	Elektroniskā uzraudzība	272
62.pants.	Notiesājoša sprieduma izpildīšanas noilgums	273
63.pants.	Sodāmības dzēšana un noņemšana	276
VII nodaļa	Nepilngadīgo kriminālatbildības īpatnības	280
64.pants.	Nepilngadīgo atbildība	280
[64.pants.	<i>Nepilngadīgā atbildība</i>]	280
65.pants.	Soda piemērošana nepilngadīgajiem	282
[65.pants.	<i>Sodu veidi nepilngadīgajam</i>]	283
66.pants.	Audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošana nepilngadīgajiem	284
[66. ¹ pants.	<i>Brīvības atņemšanas piemērošana</i>]	287
[66. ² pants.	<i>Probācijas uzraudzības piemērošana</i>]	291
[66. ³ pants.	<i>Sabiedriskā darba aizstāšana</i>]	292
[66. ⁴ pants.	<i>Naudas soda piemērošana</i>]	292
[66. ⁵ pants.	<i>Citi ar soda noteikšanu saistīti jautājumi</i>]	293
67.pants.	Nepilngadīgā nosacīta notiesāšana (<i>izslēgts</i>)	295
VIII nodaļa	Medicīniska rakstura piespiedu līdzekļi	296
68.pants.	Medicīniska rakstura piespiedu līdzekļi	296
69.pants.	Medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšana personām, kas ir nepieskaitāmības stāvoklī	298
69. ¹ pants.	Medicīniska rakstura piespiedu līdzekļa noteikšana pēc vairākiem nolēmumiem	303

70.pants.	Medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšana personām, kas ir ierobežotas pieskaitāmības stāvoklī	304
VIII¹ nodaļa	Juridiskajām personām piemērojamie piespiedu ietekmēšanas līdzekļi	306
70. ¹ pants.	Pamats piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanai juridiskajai personai	306
70. ² pants.	Juridiskajai personai piemērojamo piespiedu ietekmēšanas līdzekļu veidi	308
70.3 pants.	Likvidācija	310
70. ⁴ pants.	Tiesību ierobežošana	311
70. ⁵ pants.	Mantas konfiskācija	311
70. ⁶ pants.	Naudas piedziņa	312
70. ⁷ pants.	Kaitējuma atlīdzināšana (<i>izslēgts</i>)	314
70. ⁸ pants.	Nosacījumi piespiedu ietekmēšanas līdzekļu piemērošanai juridiskajai personai	314
70. ⁹ pants.	Noilguma aprēķināšana	318
VIII² nodaļa	Mantas īpašā konfiskācija	319
70. ¹⁰ pants.	Mantas īpašās konfiskācijas jēdziens	319
70. ¹¹ pants.	Noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācija	320
70. ¹² pants.	Noziedzīga nodarījuma izdarīšanas priekšmeta konfiskācija	323
70. ¹³ pants.	Ar noziedzīgu nodarījumu saistītas mantas konfiskācija	324
70. ¹⁴ pants.	Konfiscējamās mantas aizstāšana	326
Izmantotie avoti	329	
1. Literatūra	329	
2. Tiesību akti	329	
3. Judikatūra un tiesu prakse	341	
Likums "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" (<i>Izvilums</i>)	349	
Latvijas Republikas Valdības noteikto minimālo mēnešalgu apmērs	363	

Par autoriem

foto: T. Grinbergs

Uldis Krastiņš dzimis 1933.gada 8.februārī Madonas apriņķa Ļaudonas pagastā. 1952.gadā pēc Zāses vidusskolas beigšanas uzsācis studijas Latvijas Valsts universitātes Ekonomikas un juridiskās fakultātes Tiesību zinātņu nodaļā.

Pēc jurista kvalifikācijas iegūšanas U.Krastiņš 1957.gadā ievēlēts par Saldus rajona tiesnesi un iecelts par šīs tiesas priekšsēdētāju. Šajos amatos U.Krastiņš nostrādājis līdz 1962.gadam. 1963.gadā ievēlēts par Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas tiesnesi un šajā amatā nostrādājis līdz 1985.gada janvārim, kad pārgājis pilnas slodzes darbā uz Latvijas Valsts universitātes Juridisko fakultāti, sākumā vecākā pasniedzēja, vēlāk docenta un Krimināltiesību, kriminālprocesa un kriminālistikas katedras (vēlāk pārdēvēta par Krimināltiesisko zinātņu katedru) vadītāja amatā, kur nostrādājis līdz 2006.gadam.

1973.gadā U.Krastiņš iestājies Latvijas Valsts universitātes neklātienas aspirantūrā un pabeidzis to 1977.gadā ar izstrādātu juridisko zinātņu kandidāta disertāciju par tēmu "Latvijas PSR dabas krimināltiesiskā aizsardzība", kuru aizstāvējis M.V. Lomonosova Maskavas Valsts universitātē, iegūstot juridisko zinātņu kandidāta zinātnisko grādu, kas 1992.gada 3.novembrī tika pielīdzināts Latvijas tiesību zinātņu doktora grādam. 1995.gadā 7.februārī U.Krastiņš ieguvis tiesību zinātņu habilitētā doktora zinātnisko grādu par habilitācijas darbu "Ekoloģisko noziegumu kvalifikācijas problēmas".

Pedagoģiskā darba stāžs Latvijas Universitātes Juridiskajā fakultātē U.Krastiņam ir kopš 1978.gada: sākumā stundu pasniedzējs, tad nepilnā slodzē, bet kopš 1985.gada maija pilnā slodzē. 1997.gadā U.Krastiņš ievēlēts par profesoru un šajā amatā strādā joprojām. Ar Latvijas Universitātes Senāta 2019.gada 25.marta lēmumu U.Krastiņam piešķirts emeritētā profesora goda nosaukums.

Studentiem pasniedzamo mācību priekšmetu sarakstā ir bijušas tādas disciplīnas kā Dabas tiesiskā aizsardzība, Noziegumu kvalifikācijas problēmas, Kriminālprocess, bet nu jau daudzus gadus – Krimināltiesības (Vispārīgā un Sevišķā daļa) un Salīdzinošās krimināltiesības. U.Krastiņa zinātniskā darbība saistīta ar dabas krimināltiesiskās aizsardzības jautājumiem, ar noziedzīga nodarījuma sastāva, īpaši ar vainas problēmām krimināltiesībās, ar juridisko personu atbildības un mantisko nodarījumu kvalifikācijas jautājumiem. U.Krastiņš ir krimināltiesību mācību grāmatu, Krimināllikuma komentāru četru izdevumu līdzautors, sarakstījis vairākas monogrāfijas, ir daudzu zinātnisko publikāciju un zinātniski populāru rakstu autors. Dažāda rakstura publikāciju kopējais skaits mērāms trijos simtos. U.Krastiņš ar referātiem piedalījies daudzās zinātniskās konferencēs Latvijā un ārpus tās robežām. Kopš 1991.gada līdz pat Krimināllikuma pieņemšanai Saeimā U.Krastiņš strādājis Krimināllikuma projekta izstrādes darba grupā un turpina darboties Tieslietu ministrijas pastāvīgajā Krimināllikuma darba grupā, kur notiek Krimināllikuma grozījumu projektu izvērtēšana.

foto: Boriss Koļesņikovs JV

Profesore, Dr.iur. Valentija Liholaja dzimusi 1942.gada 24.augustā Skaistas pagastā. 1967.gadā absolvējusi Latvijas Valsts universitātes Juridisko fakultāti. Vēl būdama pēdējā kursa studente, V.Liholaja tikusi uzaicināta strādāt prokuratūrā, kur septiņus gadus tagadējās Latgales priekšpilsētas (toreiz Rīgas pilsētas Maskavas rajona) prokurora palīga amatā veikusi uzraudzību pār krimināllietu izskatīšanu tiesā un pildījusi prokurora vietnieka pienākumus. No 1973. līdz 1985.gadam V.Liholaja vadījusi Tieslietu ministrijas Tautas saimniecības tiesiskā darba un advokatūras daļu. Paralēli praktiskajam darbam V.Liholaja lasījusi arī lekcijas Latvijas Universitātes studentiem, bet kopš 1985.gada tas ir V.Liholajas pamatdarbs, docējot krimināltiesības un noziedzīgu nodarījumu kvalifikācijas aktuālos jautājumus. 2002.gadā ievēlēta par Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes profesori. V.Liholaja sadarbībā ar citiem autoriem ir sarakstījusi mācību grāmatu krimināltiesībās, komentārus atsevišķām Krimināllikuma nodaļām, kā arī sagatavojusi vairākus papildinātos izdevumus. V.Liholaja ir grāmatas "Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija" vairāku papildinātu izdevumu, kā arī daudzu citu juridiskās literatūras avotu un juridisku publikāciju autore.

Priekšvārds

Kopš Krimināllikuma komentāru pirmās grāmatas otrā papildinātā izdevuma iznākšanas 2018.gadā, kurā tika komentētas Krimināllikuma Vispārīgās daļas normas (1.–70.¹⁴ pants), likumdevējs ir izdarījis vairākus papildinājumus un grozījumus Krimināllikumā, kas attiecas uz šā likuma Vispārīgo daļu:

ar 2019.gada 6.jūnija likumu, kurš spēkā no 2019.gada 3.jūlija (*Latvijas Vēstnesis*, 19.06.2019., Nr.123), izdarīti grozījumi Krimināllikuma 22.panta pirmajā daļā, 41.panta otrajā daļā, 52.panta ceturtajā daļā un 62.panta pirmajā daļā;

ar 2020.gada 11.jūnija likumu, kurš spēkā no 2020.gada 6.jūlija (*Latvijas Vēstnesis*, 22.06.2020., Nr.119C), grozīta 41.panta trešā daļa, papildināta 48.panta pirmā daļa, 51.pants papildināts ar 3.¹ daļu, 52.panta ceturta daļa izteikta jaunā redakcijā, 58.panta pirmā daļa izteikta jaunā redakcijā, 61.pants papildināts ar 4.³ un 4.⁴ daļu, grozīta 70.⁸ panta pirmā daļa un 70.¹¹ panta otrā daļa;

ar 2020. gada 17.decembra likumu, kurš spēkā no 2022.gada 1.janvāra (*Latvijas Vēstnesis*, 29.12.2020., Nr.250), grozīta 7.panta sestā daļa, 36.panta pirmā daļa papildināta ar 4.¹ punktu un grozīta šā panta trešā daļa, no Krimināllikuma Vispārīgās daļas izslēgts 45.¹ pants (Probācijas uzraudzība) un tā vietā iekļauts 38.¹ pants – Probācijas uzraudzība jaunā redakcijā. 40.pants (Sabiedriskais darbs) izteikts jaunā redakcijā, 50.pants papildināts ar 4.¹ daļu, grozīts un papildināts 52.pants, papildināta 55.panta otrā un devītā daļa, un 10.¹ daļa izteikta jaunā redakcijā, grozīta 58.¹ ceturta daļa un 61.panta ceturta daļa, grozīta 62.panta pirmā daļa, 63.panta trešā daļa, aizstāts Vispārīgās daļas nosaukumā vārds "Nepilngadīgo" ar vārdu "Nepilngadīgā", 64. un 65.pants izteikts jaunā redakcijā, un Krimināllikuma Vispārīgā daļa papildināta ar 66.¹, 66.², 66.³ 66.⁴ un 66.⁵ pantu;

ar 2020.gada 11.jūnija likumu, kurš spēkā no 2020.gada 6.jūlija (*Latvijas Vēstnesis*, 22.06.2020, Nr.119C.), likums "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" papildināts ar 19.² pantu, kurā izskaidrots mazsvarīga noziedzīga nodarījuma saturs.

Krimināllikuma komentāru pirmās daļas jaunajā izdevumā Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Krimināltiesisko zinātņu katedras docētāji tiesību zinātņu doktori profesori Uldis Krastiņš un Valentija Liholaja komentējuši grozījumus un papildinājumus iepriekšminētajos Krimināllikuma pantos.

Komentāru autori jaunajā izdevumā papildinājuši arī iepriekšējos komentārus pie vairākiem Krimināllikuma Vispārīgās daļas pantiem, iekļaujot tajos jaunākās tiesu prakses nostādnes un krimināltiesību teorētiskās atziņas.

Uldis Krastiņš
Dr.habil. iur.